

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Liber Primvs

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

Controversiæ Generalis Secundæ
DE
AMMISSIONE GRATIÆ
ET STATV PECCATI,
LIBRI PRIMI
DE
PECCATO IN GENERE,
CAPUT PRIMUM,
DE
Peccati definitione.

Quantum & hic ad Augustinum, duas ex Eo proponit Bellarminus peccati definitiones, unam, quam vocat generalissimam, quæ peccatum dixit *transgressionem Legis*; alteram aliquantò specialiozem, peccatum in moribus atinentem, quæ Sanctus Pater peccatum definitivè legitur omne dictum, vel factum, vel concupitum contra Legem æternam. Addit Lib. 22. Bellarminus, Hanc definitionem Theologi magno adplausu receperunt, nec contra. inmerito. Nam cum duo quadam reperiantur in peccato, substantia, quæ est materiale, & Faust. ratio ipsa, quæ est formale peccati, utrumque Augustinus eâ definitione est complexus. Substantia peccati est actio aliqua voluntaria, vel voluntaria actionis omisso. Ratio peccati est ipsa declinatio & recessio à regulâ in illâ actione vel ejus ommissione. Et quoniam tria sunt generalia actionum instrumenta, cor, lingua & manus, & rursus tria sunt actionum genera, unum planè spirituum, ut desideriorum, aliud planè corporalium, ut factorum, aliud partim spirituum, partim corporalium, ut verborum; propterea Augustinus, ut comprehenderet, quidquid est in peccato materiale, dixit, peccatum esse vel dictum, vel factum, vel concupitum. Non meminit autem ommissionis, quia definitiones debent esse breves, & negatio colligitur ex affirmatione. Porro rationem, atque adeo ipsum formale peccati indicavit Augustinus, cum ait, contra Legem æternam, nec dicere voluit, contra rationem, ut loquuntur Philosophi, neque contra Legem Dei, ut loquitur Ambrosius, neq. contra Legem simpliciter, sed contra Legem æternam, lib. de nam, nimirum, ut omnes comprehenderet Leges, & ipsam Legum radicem; siquidem omnis Lex Parad. tum naturalis, tum positivæ, & positivæ tum Dei, tum hominum, idè est Lex, quia congruit cap 8. cum Lege æternâ, quæ est ipsa Ratio Dei summa ac perfectissima Regula. Neg. est aliud quælibet vera Lex, nisi adumbratio quedam atq. participatio Legis æternæ. Subjungit autem porro Bellarminus: Vnum desiderari videtur in Augustini definitione, ut videlicet voluntarii mentio fieret in eo. Non enim quodvis dictum, factum, concupitum; sed dictum, factum, concupitum VOLUNTARIUM contra Legem æternam est peccatum, Augustino teste, dum scribit: Vñq. adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Bellarminus addit, sed non sine causâ hoc loco Augustinus voluntarium prætermisit, Relig. cap. 14. poterat enim ex aliis partibus definitionis facile colligi, siquidem non est propriè contra legem, nisi id, quod est voluntarium; neq. enim Lex propriè datur, nisi iis, qui habent usum liberi arbitrii. Nondum verò satis de hac peccati definitione Augustinianâ egit Bellarminus, Evangelici etiam simul erant perstringendi, peccantes nimirum, quod eâ non sine exceptione utantur. Ita autem ulterius scribit: Illud obiter observandum est, tantam esse aliquorum ex Lutheranis imperitiâ vel impudentiam, ut Augustini definitionem tacito Ejus nomine inter errores numerare non vereantur, idque non aliâ de causâ, nisi quia eam apud Scriptores Catholicos (Romano-Papæos) invenerunt. Tilemannus enim Heshusius, qui se Episcopum Sambiensem vocitat, in libro de sexcentis erroribus Pontificiorum scribit, Pontificii hoc modo definiunt plerumque peccatum, quod sit vel dictum, vel factum, vel concupitum contra Legem Dei. Et iterum, Tanquam immotam urgent regulam, usq. adeo voluntarium est peccatum, loc. IV. num. 1. & 2.

rum, ut non sit peccatum, si non sit voluntarium. Deinde enumeratis aliis aliquot ejusmodi Sententiis, antidotum subjungit, tanquam contra venenum. At, ita Bellarminus, vel ignorabat Heshusius, has esse Augustini Sententias, vel non ignorabat. Si ignorabat, valde imperitus sit, necessum est, cum hæc sint Sententiæ celeberrimæ, ac fere omnibus notæ. Si non ignorabat, imprudentissimus est, cum Doctorem tantum contemnere non dubitaverit, ac præsertim in eâ re, in quâ, ut ipse idem Augustinus ibidem loquitur, nulla Doctorum paucitas, nulla in Doctorum turba dissentit. Ut quam iniquè hanc rem tractârit Bellarminus, & non solum Evangelicis, sed ipsi etiam Augustino gravem intulerit injuriam, Lectori Veritatis & Sinceritatis studio constet, sequentia debent observari. Et primò quidem, non ita ægrè ferri posse vel debere, etiam si definitio peccati Augustiniana, quàm Bellarminus tanto commendat opere, tanquam insufficiens & perfectâ minus ab Evangelicis habeatur, quia Bellarminus ipse licitum sibi putavit, priorem peccati definitionem ab Augustino a libi propositam, quâ peccatum esse dixit *Legis transgressionem*, repudiare quali generalissimam, utpotè omnibus peccatis, non solum morum, sed etiam Naturæ & Artis convenientem, utut Bellarminus hoc judicio testetur, se ipsum Augustini textum, ubi hæc definitio legitur, non evoluisse, sed instar cæci de eâ suam expoluisse Sententiam vel potius ignorantiam, in tam supercilioso Scriptore nullatenus tolerandam. Certè, si Augustini mentem circa laudatâ definitionis sensum in loco, uti par est & justum, indagemus, patebit, Bellarminum se fuisse Lectorem, dum ei voluit persuasum, esse eam generalissimam, quæ non solum peccata morum, sed simul etiam peccata Naturæ & Artis comprehendat; siquidem Augustus Pater ibidem nihil planè de peccatis Naturæ & Artis habet, sed solum agit de peccatis contra decem præcepta Legis, adeoque peccatis solum moralibus, atque hinc etiam actualibus tantum, ideoque non generalissima, sed specialior definitio dici à Bellarmino debuerit, justoque restrictior, id est, ad præsentem de peccato in genere tractationem, ejusque definitionem, qualem dare voluit, omnino impertinens. Et quomodo Bellarminus accusare potuit jure Evangelicos ob definitionis peccati Augustinianæ à se commendatæ repudium, quasi tantum Doctorem contemnunt, Ejusque auctoritatem spernant; cum tamen ipse iterum Bellarminus alias peccati definitiones hic & ibi in Augustini Scriptis non uno in loco occurrentes silentio quasi damnaverit, quarum non sine ratione nec omnino præter rem potuisset, si non etiam ex instituti Scopo debuisset hic meminisse. Post *Chemnitium* Doctor Gerhardus noster præter duas hæc à Bellarmino exhibitas, sex alias ex Augustino sinit, utpotè quod peccatum dixit esse *primò*, aversionem à Conditoris & ad inferiora condita conversionem; *secundo*, voluntatem retinendi vel consequendi, quod Justitia vetat; *tertiò*, pravum liberæ voluntatis assensum; *quartò*, ea adpetere, quæ Christus contempsit, aut fugere, quæ ille sustinuit pro Salute nostrâ; *quintò*, nihil aliud, nisi in præceptis Veritatis vel in ipsa Veritate errare; *Sextò* tandem, cum quis avertitur à Divinis verèque manentibus, & ad mutabilia atque incerta convertitur; quæ tamen ultima ejusdem Sensus est cum primâ, de quibus Augustini & cæteris aliorum Ecclesiæ Doctorum definitionibus idem Gerhardus ex *Chemnitio* notavit, non fuisse iis propositum, exactam in illis pronuntiatam suis constitutæ definitionem, quæ complecteretur totum illud, quod peccati nomine censetur; sed quod voluerint ponere quasdam descriptiones, non Dialecticè complectentes totam definiti naturam, sed quomodocunque illi materie convenientes, de quâ in certis quibusdam Disputationibus & Homiliis loquantur. Videat de cætero Bellarmini hyperalapistes quicunque, annon blasphemiam crimen incurrerit, dum præter Augustinum, Johanni etiam, Scriptori Canonico, in definitione peccati, quod dixit esse *evolutar*, id est, à Lege aberrationem, adscribere ausus est nimiam generalitatem, quasi & is peccata Naturæ & Artis cum peccatis morum vel moralibus hac definitione sit complexus, adeoque hic, ubi de peccatis morum agitur, non admittendâ; cum inspectio iterum Textus Apostolici aliud planè ostendat, & evincat, Sermonem ibi esse non de quâcunque etiam generalissimè acceptâ aberratione, sed in specie de discrepantiâ à normâ Legis Divinæ, indice hujus rei articulo, qui non absque multâ significatione & subjecto & prædicato hujus definitivæ Propositionis legitur adjunctus, quam emphasin hujus Linguae periti libenter amplectuntur, agnoscetes, tradi hic reciprocâ, adeoque plenam & certam peccati definitionem, nullo planè modo repudiandam, utpotè à Spir. S. dictatam, & præterea etiam ad leges bonæ definitionis compositam nimirum & genere & differentiâ constantè, id quod de alterâ etiâ peccati definitione Johanna, quâ in eadem Epistolâ, eodem ferè Sentu, peccatum dixit esse *adversar*, id est, Injustitiam, dici debet. Et hoc primum esto circa Bellarmini discutsum omnino notandum.

Lib. II.
de Conf.
Evang.
cap. 4.

LL.
Theol.
Tom. II.
pag. m.
453.

I. Epist.
III.

Vid. D.
Kromaj.
Polym.
Theol.
p. 265.
seqq.

dum. Jam *secundo*, quod contra *Heshusum* urget, quasi definitionem peccati Augustinianam tacito quamvis nomine tanquam à Pontificiis profectam erroris arguerit, sciat Lector studiosus, *Heshusium* & Evangelicos non ipsam peccati definitionem, sed vitiosam definitionis adplicationem improbare, quã videlicet Doctores Papæ eam, quã ad actualia tantum pertinet peccata, pro generali definitione peccati volunt haberi, cui etiam ratio peccati originalis includatur, id quod contra Augustini mentem esse certum est. Insuper quamvis fortè Evangelicis hæc definitio peccati Augustiniana aliquantò videatur imperfectior, & non omni ex parte sufficiens, non ob id tamen contemnere tantum doctorem sunt dicendi, nisi & ipse Bellarminus in numero contemtorum Augustino velit recenseri, duo in hæc definitione desiderans, *unum*, omissionem verbi omissionis, id est, peccatorum, quã ad differentiam aliorum peccata omissionis dicuntur; *alterum*, omissionem voluntarii, quia secundum Bellarmini pronuntiatum non quodvis dictum, factum, concupitum, sed dictum, factum, concupitum *voluntarium* sit peccatum contra Legem Dei æternam. Utriusque omissionem excusare quidem aliquatenus laboravit Bellarminus; sed melius fuisset non acculasse, quàm impertinenter & leviter exculasse. De cætero, quia Bellarminus sibi liberum esse censuit, sine contemptu tanti Doctoris indicare, quid in definitione ab Eo proposita desideret, eometipso imperfectionis & insufficientiæ eam arguens; scio, Augustinus ipse non iniquius interpretaretur, si redivivus legeret vel audiret, hanc definitionem peccati à se factam definito angustiorē esse, sicut ex omissione *voluntarii* eam definito latiorē dixit Bellarminus. *Angustiorē* dico. Non enim solum nullam in ea fecit mentionem ipsius originis, unde hoc peccati malum provenit, quod omnes in universum homines tenet occupatos; sed & neq; omnibus peccati speciebus competit hæc definitio. Infantes certè cum peccato nasci, constat, & utrinque est in dubium. At in eos neq; factum, neq; dictum, neque concupitum propriè loquendo cadit. Manet ergò, hanc definitionem peccati Augustinianam, quam peccato in genere & universim competere putavit Bellarminus, ad peccata tantum actualia pertinere, id quod iterum ipsemet Bellarminus sui ex more hætenus consuetudo oblitus, imò satis aperte sibi, ut antehac sæpius, contradicens, intra agnoscere fuit vi Veritatis coactus, scribens, hanc Augustini definitionem convenire peccato, non ut significat maculam permanentem, sed actum transcurrentem. En, Lector, Bellarminum testem contra semetipsum! Accedit nunc *tertiò*, quod circa peccati definitionem Augustinianam porro est observandum, si peccati definitio in genere hic juxta præscriptum libri hujus primi Lemmā debuit exhiberi, non benè Bellarminum acculasse eam imperfectionis ob omissionem *voluntarii*, utpote quod ad peccata tantum actualia, non item ipsum originale peccatum referri debet, nisi peccato originali ipsius peccati notio juxta Pelagianorum errorem denegetur, contra quem Augustinus tot in locis strenuè pugnavit. Atque sic quamvis idem verbis à Bellarmino laudatis *Voluntarium* de ratione peccati esse videatur statuere, non nisi de peccatis actualibus intelligi debere, alibi notanter docuit, scribens contra Julianum, Episcopum Pelagianum: *Frustrā putas, idem in parvulis non esse delictum, quia sine voluntate, quæ nulla est in eis, esse non potest. Hoc enim rectè dicitur propter proprium ejusq; peccatum, non propter primi peccati originale contagium; quod si nullum esset, profectò nulli malo parvuli essent obstricti, nihil mali vel in corpore, vel in Animâ, sub tantâ justî Dei potestate paterentur, quod tamen & ipsum à malâ priorum hominum voluntate sumit exordium.* Prætermittere autem non debuit Bellarminus, quod ex libro Augustini de *verâ Religione* adduxit, ut voluntarium de Ratione Peccati esse confirmaret, ostendere etiam, quo illud modo S. Doctor voluerit intellectum, mentem suam manifestè satis in Opere *Retractionum* explicans, verbis huc in Lectoris gratiam ponendis, quæ sic habent: *Psj. adeo, inquam, peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Potest videri falsa hæc Definitio, sed si diligenter discutatur, invenietur esse verissima. Peccatum quippè illud intelligendum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati; quamvis & illa, quæ immeritò non-voluntaria dicuntur peccata, quia vel à nescientibus, vel à coactis perpetrantur, non omnino possunt sine voluntate committi, quoniam & ille, qui peccat ignorans, utiq; peccat voluntariè, quod, cum faciendum non sit, putat esse faciendum. Et ille, qui concupiscente adversus Spiritum carne, non ea, quæ vult facit, concupiscit quidem nolens, & in eo non facit, quod vult; sed si vincitur, concupiscentiæ consentit volens, & in eo non facit (nisi) quod vult, liber scilicet Iustitiæ, servusque peccati. Et illud, quod in parvulis dicitur originale peccatum, cum adhuc non utantur (libero) voluntatis arbitrio, non absurde etiam vocatur voluntarium, quia ex primi hominis malâ voluntate contractum, factum est quodammodo hæreditarium. Non itaq; fal-*

lib. 5.
cap. 15.Lib. III.
cap. 5.lib. 1.
cap. 13.

falsum est, quod dixi, usq. adeo peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Vides, Lector, de quibus peccatis Augustinus scripserit, quod non sint peccata, nisi sint voluntaria; de peccatis nimirum actualibus, non item proprie de peccato originali, de quo notanter monuit, quod non tantummodo sit peccatum, sed simul etiam *pœna peccati*. Et quamvis illud quoque certo quodam sensu voluntarium dici posse existimavit, quia nimirum ex primi hominis malâ voluntate contractum, simul tamen monuit, esse illud in parvulis, *cum adhuc non utantur (libero) voluntatis arbitrio*, ideoque illud in antecedente contra Julianum testimonio, etsi peccatum verè dictum, distinguens tamen ab eo, quod proprium cujusque dicitur peccatum, à *propria cujusque profectum voluntate*. Hæc si Bellarminus observasset, sicut omnino hanc tractans materiam de jure debuit observare, si modò Lectorem Veritatis studiosum sincerè ex officio voluit informare; non desiderasset in peccati definitione generali omissionem voluntarii, quamvis, ut jam est ostensum, hæc peccati definitio Augustiniana à Bellarmino commendata & explicata non omnem peccati in genere & quorumvis in specie peccatorum exhauriat rationem, sed ad peccata tantum pertineat actualia, atque hinc impertinenter à Bellarmino huc sit applicata, aliâ omnino in ejus locum substituendâ magis generaliori.

CAPVT OCTAVVM, & seqq.

DE

Discrimine peccati mortalis & venialis.

DE eo in antecedentibus egit prolixè Bellarminus ex Augustino, contra errores partim Joviniani & Pelagii, partim Viclefi & Calvini, quorum illi hoc discrimen omnino tollebant, hi verò illud non ritè interpretabantur, fundamentum ejus ex una parte prædestinationem, ex alterâ reprobationem substituentes, quæ omnia sicco præterite licet pede, quia ipso iudice Bellarmino ad Evangelicorum non pertinent causam, ut potè quibus nihil in hac Quæstione vel cum his, vel cum illis est commercii, mediam huc quoque ut in aliis plerisque Fidei Controversiis viam tenentibus, inter extremas tam in excessu, quàm defectu, ut fieri solet, peccantes & aberrantes. Rectè igitur ad Sententiam Evangelicorum Augustini autoritate defendendam pergitur, ubi Sententiis opposita ex fine capitis quarti antecedentis Bellarmini verbis fuerit proposita, quæ sunt sequentia: *Communis Theologorum Catholicorum apud Magistrum Sententiarum & Thomam, ac omnium ferè Scriptorum, qui adversus hæreticos de hac Controversiâ differuerunt, est Sententia, quæ communi docet consensu, peccata quædam ex naturâ suâ, nullâ ratione ad prædestinationem vel reprobationem, aut ad statum Renatorum vel non Renatorum habitâ, esse mortalia, quædam venialia, & prioribus quidem indignum reddi hominem Dei amicitia & mortis æternæ reum, posterioribus autem supplicii tantum temporalis paternæque castigationis reum hominem constitui.* Quamvis autem de contrariâ Evangelicorum Sententia ex ipsis Lutheri, Chemnitii & aliorum verbis ab ipso met Bellarmino in citato capite quarto adductis iudicare sit facillimum, videlicet, eos non omnem differentiam inter peccata mortalia & venialia respectu renatorum tollere, sed id tantum negare, quod quædam venialia dicantur esse ex suâ naturâ; tamen non potuit prætermittere Bellarminus, ad invidiam huic Sententiæ apud incautiores faciendam, quædam ei adfricare minus pertinentia, iisdemque Augustini opponere auctoritatem, quâ fide, quâ sinceritate, Lectori minus præoccupato & à præjudiciis libero commissum esto, in cujus gratiam huc adponi debent, quæcunque Bellarminus ad inervandam Evangelicorum Sententiam tribus diversis hypothesebus allegatis proposuit, & iisdem ex Augustino opposuit. Scribit igitur, Evangelicos præcipue tria docere, *primò*, peccata venialia esse illa, quæ à Deo non imputantur, quamvis ex se digna sint pœnâ ac supplicio sempiterno. *Secundo*, illa à Deo non imputari peccata, quæ simul in homine cum Fide, id est, cum fiducia Misericordiæ consistunt. *Tertio*, illa peccata sola consistere cum Fide, quæ sunt involuntaria. Singulis hypothesebus hisce opponit Bellarminus ex Augustino testimonia, demonstraturus hæc ratione, S. Doctorem Evangelicis hæc in Controversiâ adversarium esse omni ex parte. Et quidem contra primam ita scribit Bellarminus: *Quod primo affirmant loco, ea peccata esse venialia, quæ non imputantur, aperte repugnat Scripturæ & Patribus. Scriptura siquidè in locis ubi de peccatis venialibus etiam ex consensu Lutheranorum loquitur, manifestè docet, oportere penam à Deo eorum peccatorum Remissionem; non igitur ea sunt rectè & condonata, vel non imputantur ipsi dicunt, sed imputantur & ligant, ac reus faciunt, quamvis facile condonentur ac remittantur.*

At, si peccata iustorum, quia persona est grata, non imputantur, quid opus esset remissione, & cur
 oporteret confessionem eorum præmittere? Huc pertinet illud Christi, Qui lotus est, non in-
 diget, nisi ut pedes lavet, quod Sancti Patres ad peccata venialia pertinere docuerunt; qui
 enim lotus est ab impietate & lethalibus peccatis, adhuc eget lotione pedum, id est, remissione
 venialium, quæ instar pulveris in viâ vitæ huius nostris adherent pedibus, Augustino ita scri-
 bente: Dominus dicit, Veritas loquitur, quod opus habeat pedes lavare etiam ille, qui lotus
 est. Quid, fratres mei, quid putatis, nisi quia homo in Sancto quidem Baptismo totus abluitur,
 non præter pedes, sed totus omnino? Verumtamen cum in rebus humanis postea vivitur, uti-
 que terra calcatur. Ipsi igitur adfectus humani, sine quibus in hac Mortalitate non vivitur,
 quasi pedes sunt, ubi ex humanis rebus adscimur, ut si dixerimus, quia peccatum non habemus,
 nos ipsos decipiamus, & Veritas in nobis non sit. Quotidie igitur lavat pedes nobis, qui inter-
 pellat pro nobis; & quotidie nos opus habere, ut pedes lavemus, id est, vias gressuum spiritua-
 lium dirigamus, in ipsâ Oratione Dominicâ confitemur, cum dicimus, Dimitte nobis debita no-
 stra &c. Si enim confitemur, sicut scriptum est, nostra peccata, profecto ille, qui lavit pedes
 suorum Discipulorum, fidelis est & iustus, qui dimittat nobis peccata nostra, & mundet nos ab
 omni iniquitate, id est, usque ad pedes, quibus conversamur in terrâ. Contra secundam hypo-
 thesin, quam Evangelicis adscripsit, vel potius adfinxit, ita scribit Bellarminus: Quod
 secundo dicunt, illa non imputari peccata, ac per hoc esse venialia, quæ simul cum Fide consistunt,
 facili negotio convincitur esse falsum. Nam si ita esset, ut Adversarii volunt, sequeretur, nul-
 lum esse peccatum mortale præter infidelitatem, ac proinde Sacrilegia, homicidia, adulteria,
 furta, rapinas, non esse peccata mortalia, quod est & contra manifestam Christi ac Apostolorum
 doctrinam, & contra ipsorum Lutheranorum Sententiam. Post plura in hanc rem addit:
 Denique inaudium est in Ecclesiâ, ut ob solam fornicationem vel adulterium, aut aliud simile
 peccatum, Christianus aliquis Fidem amiserit, aut hæreticus factus fuisse dicatur, Augustino
 scribente: Inter hæreticos & malos Catholicos hoc interest, quod hæretici falsa credant, illi
 autem vera credentes non vivunt ita, ut credunt. Et alibi: Constituamus aliquem castum,
 continentem, non avarum, non Idolis servientem, hospitalitatem indigentibus ministrantem,
 non cuiusquam inimicum, non contentiosum, patientem, quietum, nullum emulantem, nullum in-
 vidientem, sobrium, frugalem, sed hæreticum; nulli utique dubium est, propter hoc solum,
 quod hæreticus est, regnum Dei non possesurum. Constituamus alium fornicantem, immun-
 dum, luxuriosum, avarum, vel apertius etiam Idolis dedicatum, venesicum, discordiosum,
 contentiosum, emulum, animosum, seditiosum, invidum, ebriosum, commensatorem, sed Ca-
 tholicum; numquid propter hoc solum, quod Catholicus est, regnum Dei possidebit, agens ta-
 lia, de quibus sic Apostolus concludit, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt,
 regnum Dei non possidebunt? Si hoc dicimus, nos ipsos seducimus. Contra tertiam hypothe-
 sin Evangelicis adscitam ita porro ex Augustini autoritate scribit Bellarminus: Ter-
 tium caput, quod continebat, illa sola peccata, quæ sunt planè involuntaria, cum Fide posse con-
 sistere, ex his, quæ dicta sunt, apertissime convincitur esse falsum. Iam enim ostendimus, non
 solum peccata involuntaria, sed etiam voluntaria, quantumvis gravia, consistere simul cum
 Fide, præter id solum, quod Fidei est contrarium, hæresin videlicet vel infidelitatem. Deinde
 peccata prorsus involuntaria, apud eos, qui rectè possunt iudicare, non venialia sunt, sed nulla.
 Et si Augustino credimus, repugnantia loquitur, qui peccatum dicit involuntarium, cum de
 ratione peccati sit, esse voluntarium, teste Augustino & scribente: Usque adeo peccatum vo-
 luntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Bellarminus subjun-
 git, Neg. loquitur Augustinus de iudicio civili, sed Divino; nam loquitur de peccato in genere,
 ut comprehendat etiam peccata malorum Angelorum, quæ ad iudicium civile nullo pertinent
 modo. Quid de his habendum, infra ex debito indicabitur, ubi prius fuerit visum,
 quæ testimonia Bellarminus pro suâ Sententiâ laudaverit ex Augustino, post adducta
 Scripturarum oracula ita scribens: Concilium Milevitanum docet, Sanctos & iustos ho-
 mines habere quædam peccata, quæ, tamen si Iustitiæ & Sanctitati non repugnent, verè
 tamen sint peccata & remissione indigeant. Sed quia possent Adversarii respondere,
 illa Sanctorum peccata esse venialia ex Misericordiâ Dei, non ex naturâ suâ; proferemus
 Commentarium Augustini, qui eorum Canonum author fuit, ut Ipse sua exponat verba. Tam-
 en enim Canones illi nomine totius Concilii sunt editi, tamen, qui eos composuit, Augustinus
 fuit. Is autem in libro de Naturâ & Gratiâ easdem profert Scripturas, Dimitte nobis de-
 bita nostra &c. & si dixerimus, quia peccatum non habemus &c. quas protulerat in illis
 Canonibus Milevitanis. Deinde sequenti capite explicat, de quibus peccatis illæ Scri-
 pturæ sint intelligendæ, scribens: Ita nec commemorandum fuit, si Abel, quamvis merito

Joh. 13.

Tract. 56.
in Joh.in Math.
Quest. 11.lib. IV. de
Bapt. cap.
18.de Vera
relig. c. 14.Cant. 6.
7. 8.cap. 35.
36. 37.

justus est adpellatus paulo immoderatus aliquando risit, vel animi remissione est jocatus, vel vidit ad concupiscendum aliquid, vel aliquando immoderatus poma decerpit, vel plusculo crudior fuit cibo, vel cum oraret, cogitavit aliquid, unde ejus in aliud avocaretur intentio, & quoties illi ista & similia multa subreperint. Hæc Ille, inquit Bellarminus, ubi satis ostendit, peccata venialia non esse solum primos & involuntarios motus concupiscentiæ, quos Adversarii peccata mortalia ex sua naturâ, & venialia ex DEI Misericordiâ esse docent; sed etiam actiones quasdam malas & plane voluntarias, ut immoderatum risum, nimium cibum, jocum non necessarium, quæ actiones, si peccata essent mortalia ex sua naturâ, sine dubio imputarentur à Deo & hominem damnarent, ac per hoc cum iustitiâ nullâ ratione consisterent, sola enim involuntaria ex Adversariorum Sententiâ non imputantur, & cum iustitiâ consistunt. At hæc peccata ex Augustini & Concilii Milevitani doctrinâ sunt venialia & cum iustitiâ consistunt. Igitur non sunt mortalia ex naturâ suâ, sed ex naturâ, & ex genere, & modis omnibus, absolute & simpliciter venialia. Et postquam hoc alii etiam Patrum & Græcorum & Latinorum confirmare annisus est testimonio Bellarminus, ex Augustino sequentia adjecit. Primum ex eodem libro de Naturâ & Gratiâ: Quia sæpe in levissimis & aliquando incautis obrepit peccatum, & iusti fuerunt, & sine peccato non fuerunt. Ad id ad hoc Bellarminus: Hoc loco videmus, venialia peccata, quæ iusticiam non auferunt, vel idcirco talia esse, quia in re levissima consistunt, vel quia obrepunt incautis. Proinde ratio, cur peccatum aliquod sit veniale, non est, quia non imputatur, licet imputari possit, ut docent Adversarii, sed quia in re levissima consistit, ut in verbo otioso, in rilu nimio, in joco supervacaneo; vel quia obrepit incautis, ut evagatio mentis tempore Orationis, ut cum Augustino Catholici docent. Secundum ex libro de Spiritu & literâ: His constitutis peccatum erit hominis ex Fide viventis, aliquando alicui illicitæ delectationi consentire, non tantum in illis facinoribus horrendis & flagitiis perpetrandis, verum etiam in istis levioribus, ut vel aurem alicui voci, quæ non esset audienda, vel linguam alicui, quæ non esset dicenda, accommodet. Tertium ex Enchiridio: De quotidianis brevibus levibusque peccatis, sine quibus hæc Vita non ducitur, quotidiana fidelium Oratio satisfacit: Eorum enim est dicere, Pater noster, qui es in Coelis, qui jam Patri tali ex Aqua & Spiritu Sancto sunt regenerati. Delet omnino hæc oratio minima & quotidiana peccata. Quartum ex Sermone quadragesimo & primo de Sanctis: Illo transitorio igne, de quo dixit Apostolus, salvus erit, sic tamen quasi per Ignem, non capitalia, sed minuta purgantur peccata. Et infra, Quibus peccatis licet occidi animam non credamus, ita tamen eam veluti quibusdam pustulis & quasi horrendâ scabie faciunt deformem, ut eam ad amplexus Sponsi illius cœlestis aut vix, aut cum grandi confusione venite permittant. Ad id iterum Bellarminus, Ex his locis colligimus, sensisse Augustinum, peccata venialia ex naturâ esse talia, tum quia vocat breviter, leviter, levissima, minima, quotidiana; tum quia comparat ea cum pustulis & scabie, quæ non solum non occidunt, sed etiam ex naturâ sua non sunt morbi lethales; tum denique, quia peccata vocat venialia non solum subitos quosdam Concupiscentiæ motus, quos solos Adversarii habent pro venialibus, atque à Deo non imputari dicunt, sed etiam peccata quasdam omnino voluntaria, ut jocos supervacaneos, risum nimium & similia, quæ ex naturâ suâ in rebus consistunt levissimis, quibus adjungit etiam mendacia officiosa, cum in Enchiridio sic loquitur: Non idcirco mendacium poterit aliquando laudari, quia nonnunquam pro salute quorundam mentimur. Peccatum ergo est, sed veniale, quod Benevolentia excusat. Post hæc illa etiam producit testimonia ex Augustino Bellarminus, quæ pro Evangelicorum Sententiâ contra discrimen hoc peccati mortalis & venialis in Sensu, quo defendit Bellarminus, militare videntur, subnexis ad ea responsionibus, de quibus suo ordine. Sunt autem ea duplicia, vel duplicem habentia respectum, quæ ita proponit Bellarminus: Obijciunt, inquit, Evangelici Augustinum, qui hæc habet verba: Quis cum spe aliqua adipiscende Salutis æternæ de hac Vitâ migraret, illâ manente Sententiâ, quod quicunque, totam servaverit Legem, offendat autem in uno, factus est omnium reus; nisi post paululum sequeretur, Superexaltat autem Misericordia Iudicium? Addit Bellarminus, Videtur his verbis significare Augustinus, peccata quæcunque, etiam venialia, ex se mereri Mortem æternam, & reverâ ob quodlibet peccatum homines damnandos, nisi Misericordia mitigaret iudicium. Cui Sententiæ similis est illa ejusdem Authoris: Cum Rex justus sederit in Throno, quis gloriabitur, castum se cor habere; aut quis gloriabitur, mundum se esse à peccato? Quæ igitur spes est, nisi superexaltet Misericordia iudicium? Et illa ex opere Confessionum: Peccata laudabili vita hominum, si Misericordiâ remota discutiuntur eam. Pergit autem Bellarminus

cap. 38.

cap. 36.

cap. 71.

lib. II. de
peccat.
merit.
cap. 3.Epist. 29.
ad Hier.
lib. 9. cap.
ult.

minus, *Sunt ea prater multa ejusdem Authoris loca, quae docent, multa venialia simul collecta damnare hominem; ex quo videtur sequi, ut si pauca non damnent, id fiat ex misericordia Dei, non ex natura ipsius peccati.* Loca sunt quinque. *Primum:* Jacobus de Misericordiae operibus loquitur, ut quos vehementer terruerat, consoletur, cum admonet, quomodo peccata etiam quotidiana, sipe quibus hic non vivitur, quotidianis expientur remediis, ne homo, qui, cum in uno offenderit, fiat omnium reus, in multis offendendo, quia in multis offendimus, propter magnum aggerem reatus sui minutatim collectum ad Tribunal tanti Judicis perveniat, & eam, quam non fecit, Misericordiam non inveniat, sed potius dimittendo atque dando mereatur sibi peccata dimitti, reddique promissa. *Secundum:* Est etiam poenitentia bonorum & poena fidelium humilium quotidiana, in qua tundimus pectora, dicentes, Dimitte nobis debita nostra &c. Neque enim ea nobis dimitti volumus, quae dimissa non dubitamus in Baptismo, sed illa utique, quae fragilitati humanae, quamvis parva, crebra tamen subrepunt, quae si collecta fuerint contra nos, ita nos gravabunt & opprimunt, sicut unum aliquod grande peccatum. Quid enim interest ad naufragium, utrum uno grandi fluctu Navis operiatur & obruatur, an paulatim subrepens Aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem atque submergat? *Tertium:* Quoniam tentatio est vita hominis super terram, etiam si à criminibus longe simus, non deest tamen, ubi desiderii peccati vel facti, vel dicti, vel cogitatu obediamus, quando adversus majora vigilantibus quaedam incautis minuta subrepunt, quae si adversus nos colligantur, etiam si non singula suis motibus conterunt, omnia tamen acervo nos obruunt. *Quartum:* Quomodo minuta, si negligantur, peccata occidunt? Minutae sunt guttae, quae flumina implent. Minuta sunt grana arenae; sed si multa imponatur arena, premit atque opprimit. Hoc neglecta facit sentina, quod fluctus irruens paulatim intrat per sentinam; sed diu intrando & non exhaustiendo mergit Navim. *Quintum denique,* Leviam noli contemnere. Si contemnis, quando adpendis, expavesce, quando numeras. Leviam multa faciunt unum grande, multae guttae implent flumen, multa grana faciunt massam. *Bellarminus ad haec ita:* Duo quaedam pro compertis sunt habenda, ex quibus pender horum locorum explicatio. *Primum est,* Augustinum non existimasse, eum, qui venialiter offendit in uno, omnium fieri reum, juxta Sententiam Jacobi; sed eum solum, qui lethaliter offendit, id quod perspicuum est ex Epistola ad Hieronymum, ubi Augustinus non semel repetit, ideo, qui offendit in uno, omnium fieri reum, quia pugnat contra Charitatem, ex qua pendunt omnia mandata. *Quare ex Sententia Augustini, qui peccat salvam charitate, non ita offendit, ut omnium fiat reus. Idem vero Augustinus in eadem scribit Epistola, Peccata venialia committi à filiis Dei justis Charitatem habentibus, sed non tantam, quantam in Patria caelesti habebunt: ex eo enim, quod Charitas in hac vita non est tam perfecta quam in futura erit, omnia peccata venialia committi dicit.* Itaque vult, peccata lethalia simpliciter consistere cum Charitate non posse, peccata autem venialia consistere quidem cum Charitate, sed non cum illa Charitatis perfectione, quam habebimus in Patria. Ex quo sequitur, ut qui lethaliter offendit in uno, omnium fiat reus, non autem, qui venialiter. Quocirca in Epistolae extremo, ubi loquitur de peccatis venialibus, dicit, eos, qui multa peccata leviam & quotidiana committunt, terreri à Jacobo, dicente, qui offendit in uno, factus est omnium reus; non quia unum peccatum leve & quotidianum habeat eam vim, ut omnium faciat reum, sed quia magna congeries levium peccatorum videatur æquare unum aliquod grande peccatum, quod, qui commiserit, omnium fiat reus. Hoc enim illa significant verba superius citata, quibus, quos vehementer illa terruerat Sententia, consolatur, cum admonet, quomodo quotidiana etiam peccata, sine quibus hic non vivitur, quotidianis expientur remediis, ne homo, qui, cum in uno offenderit, fiat omnium reus, in multis offendendo, quia in multis offendimus, propter magnum aggerem reatus sui minutatim collectum ad Tribunal tanti Judicis perveniat &c. *Alterum est,* illas Augustini Sententias, in quibus docet, multa peccata leviam simul collecta occidere & damnare hominem, non secus, atque unum grande peccatum, non sic esse accipiendas, quasi multitudo peccatorum venialium, dum venialia manent, æquari possit uni mortali, id enim apertissimis rationibus falsum esse convincitur. Nam venialia peccata ex consensu omnium Theologorum neque tollunt, neque minuunt habitum Charitatis, sed solum ejus actum & fervorem impediunt. Quare etiam si omnia peccata venialia simul colligerentur in unum, nunquam id efficerent, quod facit unum lethale peccatum, quod videlicet continuo Charitatem excludit. Deinde, poena mortalis peccati sempi-

Epist. 29.

Epist. 108
ad Seleuc.Conc. III.
in Pl. 118.Tract. 12.
in Joh.Tract. 1. in
Epist. Ioh.

lib. 19.
Moral.
cap. 14.
cap. 19.

sempiterna est, poena autem venialis peccati temporaria. At nulla temporalia spatia que-
unt ad æquare æternitatem. Igitur nec ulla multitudo peccatorum venialium gravita-
tem unius peccati mortalis unquam adæquabit; siquidem ea est proportio poenæ ad pec-
nam, quæ culpæ ad culpam, cum poena sequatur culpam. Ad hæc si multa venialia uni
mortali essent æqualia, incredibilis ambiguitas in fidelium animis existeret, cum nec
Scripturæ, neque Concilia, nec ulli Authores unquam definierint, quot venialia requi-
rantur ad unum mortale efficiendum. Denique oporteret peccata venialia, cum mul-
ta sunt, necessariò in Confessione Sacramentali aperire Sacerdotibus, quod & Concilio
Tridentino & communi Christianorum sensui & consuetudini repugnat. Sententia
igitur Augustini, ut rectè Thomas docet, fuit ea, multa venialia, si contemnantur & ne-
gligantur, paulatim disponere hominem ad crimen mortale, quemadmodum vulnus
curabile, si negligatur, paulatim gignit apostema lethiferum, & eo modo dicitur fieri in-
curabile. Id quod apertius scribit Gregorius verbis sequentibus: *Si curare parva ne-
gligimus, insensibiliter seducti audenter etiam majora perpetramus.* Et ante utrumque idem
scripsit Ecclesiasticus, cum ait: *Qui spernit modica, paulatim decidet.* Posset etiam di-
ci, multa venialia secundum Augustini Sententiam æquari uni mortali quoad poenam
temporalem in Purgatorio luendam. His duobus præmissis, scribit porro Bellarminus,
respondeo ad locum ex Opere de peccatorum meritis & remissione, duabus de causis Au-
gustinum scripsisse, Quis cum aliquâ spe salutis adipiscendæ &c. *Primò*, quia quodlibet
crimen, quamvis solum & minimum sit, ad æternam hominis perditionem sufficit, & ne-
mo novit certò, annon habeat vel habuerit aliquod ejusmodi crimen, unde iram Dei
sibi conciliaverit, & ad Gratiâ Ejus per veram Pœnitentiam non redierit. Et ideo
nemo cum spe Salutis adipiscendæ de hac migraret vitâ, nisi sciret, se bonum habere Do-
minum, & speraret, per Ejus Misericordiam peccata sua præsertim lethalia jam esse di-
missa. *Secundò*, quia in venialibus offendimus omnes, multa autem venialia disponunt,
ut diximus, ad mortale, qui verò offendit in uno mortaliter, efficitur omnium reus; ideo
nisi prævidisset nobis Deus quotidiana remedia ad purganda quotidiana peccata, nemo
ferè esset, qui cum aliquâ spe Salutis adipiscendæ migraret de hac Vita. Ad locum ex
Epistola ad Hieronymum & Opere Confessionum Augustini respondet Bellarminus, loqui
Sanctum Patrem de poenâ Purgatorii, quæ acerbissima sit, & quam vix ulli homines iusti,
nisi ex magna Dei Misericordia evadant, ita ut rectè ex corpore ad Cælum evolent.
Hoc autem ita esse, inquit porro Bellarminus, perspicuum est ex eodem loco Confes-
sionum. Augustinus enim oraturus, pro lux Martis defunctæ animâ, quam vehementer
laudaverat, ne quis fortè miraretur, cur oraret pro eâ, quam tantopere commendaverat,
rationem reddit, dicens: *Va etiam laudabili hominem vitæ, si remotâ Misericordiâ dispa-
tias eam.* Ubi, si illud Va damnationem respiceret æternam, non fuisset ratio, cur pro
defunctâ Matre orandum esset; neque enim pro damnatis orare licet. Itaque voluit
significare, homines etiam vitæ laudabilis non carere peccatis venialibus, ob quæ, si se-
verè judicentur, gravissimas in Purgatorio luere debeant poenas. Purgatorias autem
poenas majores esse omnibus poenis & Suppliciis vitæ hujus, & propterea rectè dici Va
illis, qui ad eas descendunt luendas, idem testatur Augustinus alibi scribens: *Salvum erit
in Pl. 37. quasi per ignem; gravior tamen erit ille ignis, quam quicquid potest homo pati in hac vita.*
Ad alia, id est, cætera quinque loca Augustini jam responsum est, inquit Bellarminus,
ne verbo tamen indicans, ubi hoc factum sit, hocque modo Lectorem in suspensio relin-
quens ac in Suspicionem, quod nihil in promptu fuerit eorum claritati opponendum, sic
ut verè ita sunt perspicua, ut nulla ratione possint obtenebrari vel obscurari, quod de
cæteris etiam proximè fiet manifestum.

Ut enim nunc examen eorum, quamvis per breve & ex Instituto succinctum adgre-
diamur, quæ Bellarminus prolixè hætenus ex Augustino de hac Quæstione controver-
sâ Evangelicis opposuit; ante omnia de illis hypothesebus aliquid est dicendum, quas
ad in crustandam, ut supra monui, Evangelicorum Sententiam, nullo Authore nomina-
to, proposuit Bellarminus, additis in contrarium Augustini testimoniis, ubiq; Lectoris
incauti simplicitate abutens, cui voluit periculum, Augustinum Evangelicis hic esse ad-
versarium, adeoque Sententiæ de naturali quorundam peccatorum venialitate Patro-
num. Et quidem circa primam hypothesein, etsi in peccatis venialibus, quæ certo respectu
Evangelicos agnoscere, supra dictum, non imputatio ex parte Dei intercedat, nemora-
men ex Evangelicis formalem eorum rationem, quatenus nimirum à mortalibus ita
dictis distinguuntur, in non-imputatione hæc esse docuit, aliâ enim quævis peccata co-
tantum,

tantum, quod contra Spiritum Sanctum dicitur committi, excepto, essent venialia, utpote quæ penitentibus & in Christum credentibus juxta phrasin à regio Plalte & Apostolo propositam à Deo non imputantur, sed gratiosè remittuntur. Neque commendata hæc *non-imputatio* ita aperte repugnat Scripturis & Patribus, nominatim Augustino, uti Bellarminus scripsit, suam in hoc prodens ignorantiam, quod Evangelicorum de hac Quæstione Sententiam non ritè perceperit, atque hinc cum Larvis pugnaverit. Non enim docent Evangelici, ita non-imputari peccata à Deo, sive venialia, sive mortalia, ut non antecedere sit necesse devotam orationem ad Deum pro remissione eorum, iis testibus locis, quæ ipse citat Bellarminus, causam eometipso agens Evangelicorum, eorumque illustrans Sententiam, quam cæco quodam impetu suscepit impugnandam. Confundit nimirum & inter se opponit ac divellit Bellarminus minimè disjungenda vel opponenda, videlicet gratiosam peccatorum Remissionem & *non-imputationem*, quæ laudati Scriptores Canonici in utroque Testamento celebratissimi, David & Paulus, conjunxerunt, unumque per aliud egregiè illustrarunt, docentes, peccata à Deo remitti, dum non imputantur, & non-imputari eometipso, dum gratiosè remittuntur, præcedentibus devotis precibus, ad præscriptum cœlestis Oratoriæ Magistri, ad exemplum omnium Sanctorum, Davide iterum nos hic informant. Et hoc sensu Augustinus omnino noster est, pedum lotionem ita describens, ut omnia Ejus nostra possimus facere, ac quasi pro nobis scripta cum gratiarum actione debitâ suscipere. Circa *hypothesein secundam* notari debet ex iis, quæ ad primam modò sunt dicta, alienam planè mentem adfinxisse Evangelicis præter omne jus Bellarminum, quasi doceant, illa non-imputari peccata, ac per hoc esse venialia, quæ simul cum Fide consistunt, deductâ exinde consequentiâ, quæ cum publicis publicarum Confessionum libellis è diametro pugnat, & non-nisi imputationes sunt injuriosissimæ, pluribusque cum calumniis conjunctæ. Non est hujus loci, de eo jam ex professo agere, illud saltem noto, ante Annos non ita multos idem ferè imputatum fuisse Doctori *Hülsemanno*, Theologo antehac celeberrimo, & cujus magna laus est in Ecclesiâ verè Catholicâ: qui verò gravissimam hanc illatam suo nomini, Famæ & Doctrinæ per omnia orthodoxæ injuriam & impactam coram orbe Evangelico calumniam in *Dialysi Apologetica*, post etiam Scripto quodam vernaculo, quâ polluit Styli potentia, ita à se repulit, suamque vindicavit Sententiam, ut posthæc nihil amplius in eâ possit desiderari ab iis, qui sine præjudicio & mentis præoccupatione ex vero judicare didicerunt. Testimonium Augustini huic hypothesei, adeoque Evangelicis à Bellarmino oppositum, Evangelicis non ritè opponi, ex eorum communi doctrinâ de peccatis Fidem & Spiritum Sanctum expellentibus constat, utpote quæ Augustini doctrinæ non contraria, sed ex affle conveniens est. Patet hinc, quid responderi debeat ad *tertiam* hypothesein impudentissimè Evangelicis adscriptam, quasi peccata tantum involuntaria doceant posse consistere cum Fide, cui dum opponit, *voluntaria etiam, quamvis gravia, posse simul consistere cum Fide, hæresis solùm vel infidelitate exceptâ*, divertum se ab Augustino sentire, ostendit satis manifestè; & quæcunque de nullitate peccati involuntarii adjungit, Augustini iterum autoritate abusus, per ea nullitatis convincuntur, quæ ad caput antecedens de peccati definitione in genere ex Augustino tuèrè adducta. Hæc de hypothesebus falsis & suppositiis. Nunc ut ad demonstrationem Bellarminianam veniamus, quibus peccata naturâ venialia probare ex Augustino laboravit, ante omnia provocavit ad Concilium *Milevitanum*, non solum Augustini tempore celebratum, sed cujus Canones ab Augustino compositos esse scribit, quos etiam aliis Augustini testimoniis illustrare studuit. Quia verò ipsos verbotenus Canones non adduxit, juvat eos huc adponere, ut, an Bellarmino profint, vel potius obsint, Lector Veritatis studiosus videat. Ita autem post alias plures in Editione Conciliorum *Bailiano-Parisiensi* habent citati à Bellarmino Canones. Et quidem *Sextus*: Placuit, quod ait S. Johannes Apostolus, *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est*; quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat, propter humilitatem oportere dici, nos habere peccatum, non quia veritas est, *anathema sit*: Sequitur enim Apostolus & adjungit, *Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est & justus, qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate*. Ubi satis adparet, hoc non tantum humiliter, sed etiam veraciter dici; poterat enim Apostolus dicere, *Si dixerimus, quia non habemus peccatum, nos ipsos extollimus, & humilitas in nobis non est*. Sed cum ait, *nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est*; Satis ostendit, eum, qui se dixerit non habere peccatum, non verum loqui, sed falsum. Notanter observavit ad hunc Canonem nuper

Sylvius

Sylvius, Professor Duacensis, in Summâ *Bartholomæi Caranza*, primam hujus Decreti vel Canonis partem male, propter humanitatem, habere, qualiter etiam in Editione *Petri Crabbæ* legitur, ipso contextu requirente, ut, propter humilitatem legatur. Sequitur Canon *septimus*: Item placuit, ut, quicumque dixerit, in oratione Dominicâ ideo dicere Sanctos, *Dimitte nobis debita nostra*, ut non pro seipsis hoc dicant, quia non est eis jam necessaria petitio ista, sed pro aliis, qui sunt in tuo populo peccatores; & ideo non dicere unumquemque Sanctorum, *Dimitte mihi debita mea*, sed, *Dimitte nobis debita nostra*, ut hoc pro aliis potius, quàm pro se justus petere intelligatur, *anathema sit*. Sanctus enim & justus erat Apostolus Jacobus, cum dicebat, *In multis offendimus omnes*. Nam quare additum est, *omnes*, nisi ut ista Sententia conveniret & Psalmô, ubi legitur, *Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*? Et in oratione sapientissimi Salomonis, *Non est homo, qui non peccet*. Et in libro Jobi, *In manu omnis hominis signat, ut sciat omnis homo infirmitatem suam*. Unde etiam Daniel Sanctus & justus, cum in Oratione pluraliter diceret, *Peccavimus, iniquitatem fecimus, & cetera*, quæ ibi veraciter & humiliter confitetur, ne putaretur, quemadmodum sentiunt quidam, hæc non de suis, sed de populi potius sui dixisse peccatis, postea dixit, *Cum orarem, & confiterer peccata mea & peccata populi mei Domino Deo nostro*; noluit dicere peccata nostra, sed populi sui dixit & sua, quia futuros istos, qui tam male intelligunt, tanquam Propheta prævidit. Octavus super adhuc est Canon: Item placuit, ut quicumque verba ipsa Orationis Dominicæ, ubi dicimus, *Dimitte nobis debita nostra*, ita volunt à Sanctis dici, ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, *anathema sit*. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, sed ipsi Domino mentientem, qui labiis sibi dicit dimitti velle, & corde dicit, quæ sibi dimittantur, debita non habere? Hæc Patres Synodi *Milevitane*, & inde dicit, quæ sibi dimittantur, debita non habere? *Augustinus*, è quibus judica nunc Lector, ter eos Canonum è Sententiâ Bellarmini author *Augustinus*, è quibus judica nunc Lector, an verè scripserit Bellarminus, in iis doceri, *Sanctos & justos homines habere quædam peccata, quæ tamen si iustitiæ & sanctitati non repugnent, verè tamen sint peccata & remissione indigeant*. Ubi enim vel quibus verbis id indicârunt Patres *Milevitani*, peccata, quorum ex libro Jobi, Psalmorum, Salomonis, Danielis, Oratione Dominicâ, Johannis & Jacobi Epistolis, ut vocantur, Canonicis fecerunt mentionem, iustitiæ & sanctitati non repugnare? iustitiæ inquam & sanctitati, eidemque vel Divinæ vel humanæ. Utrique non repugnare peccata, de quibus ibi contra Pelagianos loquuntur, docere non poterunt, nisi in referri ludere voluissent, atque adversariis aniam ridendi præbere, iis ex utroque Testamento Oraculis in medium productis, quæ menti & Sententiæ ipsorum, si Bellarmini glossa obtineat, è diametro sunt opposita, atque aliud plane docentia, Quid enim? An regius Pfalter suppliciter Deum rogans, *Non intres in iudicium cum servo tuo &c.* an Daniel suo & totius populi nomine ingenuam peccatorum confessionem Deo faciens & dicens, *Iniquitatem fecimus &c.* an Christus formam precandi præscribens & mandans, ut quivis homo, Apostolis non exceptis, sed inclusis, ex corde poenitenti ad Deum quotidie dicat, *Dimitte nobis debita nostra &c.* ut de cæteris jam nihil dicam, putârunt, hæc peccata nec Divinæ nec humanæ Sanctitati & iustitiæ repugnare? Sensibus corruptum, si non omnino destitutum esse oportet, qui hæc credat & alius per se alium esse velit, præ stupore credens, non cum hominibus, sed cum bestiis rem sibi esse, & si quid brutius potest excogitari. Et ut cæteris nunc prætermisissis solam Danielis confessionem, uti humilem, ita veram adhuc amplius urgere pergam, anne credendum est, agnovisse vel existimasse Eum, se & populum ob leviam tantum peccata, & quæ in se & ex natura sua sint venialia, in captivitatem Babelicam adductos tanta ab insensissimis hostibus, quibus à Deo malorum vindice iustissimo erant traditi, sustinere in loco sibi inimicissimo mala? In his minutioribus, ut Daniel hæc sibi dicatur, nescio, an excusari possint. Certè totius Orationis devotissimæ contextus aliud plane ostendit; sicut integer etiam Canonum Synodi *Milevitane* tenor plurimum ex utroque Testamento Oraculorum exhibens Sensem nullibi ne verbulo insinuat, de venialibus tantum peccatis esse Sermonem, multò minus de venialibus ex se & natura sua, ut Bellarminus quidem, sed falso putat, cum certum sit, id genus peccatorum illo tempore in Ecclesiâ fuisse incognitum, id quod ea potè ostendunt ex Augustino testimonia, ad quæ Bellarminus audacter provocat, laudata à Canonibus *Milevitanis* Oracula novi præsertim Testamenti uberius explicantia, ita tamen, ut nulla peccatorum in se & ex natura sua venialium, quæ iustitiæ & sanctitati non repugnent, occurrat mentio, verbis Sancti doctoris aliud plane indicantibus. Et de formulâ quidem Confessionis peccatorum quotidianæ in Oratione

Dominicā à Christo præscriptā notanter monet, non frustra justos etiam in oratione dicere, *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*; Dominumque CHRISTUM, cum eandem docendo explicuisset Orationem, veracissimè subdidisse, *Si enim dimiseritis peccata hominibus, dimittet vobis Pater vester peccata vestra*. Per hoc enim quotidianum spiritale quodammodò incensum, quod ante Deum in Altari cordis, quod sursum habere admonemur, infertur, etiam si non hic vivatur sine peccato, licet mori sine peccato, dum subindè veniā deletur, quod subindè ignorantia vel infirmitate committitur. Ad Oraculi Johanni à Patribus *Milevitanis* laudati sensum hæc habet ibidem Pater augustissimus; *Si omnes Sanctos & Sanctas, cum hic viverent, congregare possemus & interrogare, utrum essent sine peccato; quid fuisse responsuros putamus? Rogo vos, quamlibet fuerint in hoc corpore sanctitatis excellentiā, si hoc interrogari potuissent, unā voce clamassent, Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nolimet ipsos seducimus, & Veritas in nobis non est. An illud humiliter responderent fortasse, quàm verius? Itaque hoc si verum dicerent, haberent peccatum, quod humiliter faterentur, quia Veritas in eis esset. Si autem hoc mentirentur, nihilo minus haberent peccatum, quia Veritas in eis non esset.* Post plura & ea etiam, quæ Bellarminus pro se laudavit, ita porro in hanc rem scripsit: *An forte peccata non sunt, de quibus generaliter cavendis atq. cohibendis præcepto apostolico, ubi dicit, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum ejus desideriis? His quippe, ne obediamus, ad ea, quæ non licent, vel minus decent, quotidianā & perpetuā conflictatione, certandum est; nam utique ex hoc vitio mittitur vel dimittitur oculus, quod non oportet. Quod vitium si convulnerit & prævaluerit, etiam adulterium perpetratur in corpore, quod in corde tantò sit citius, quantò est cogitatio celerior, & nullum impedimentum morarum. Hoc peccatum, id est, hunc vitiose adfectionis appetitum, qui magnā ex parte frenarunt, ut non obedirent desideriis ejus, nec exhiberent ei membra sua arma iniquitatis, justī etiam appellari meruerunt, & hoc adjutorio Gratia DEI. Verum quia sæpe in levissimis & aliquando incautis obrepit peccatum, & justī fuerunt, & sine peccato (tamen) non fuerunt.* Libuit hæc Sancti Patris testimonia, Bellarmino ea suppeditante, aliquantò prolixius huic adscribere, quia eorum in sequentibus etiam non planè nullus erit ulus. Hic ex iis notetur, etiam si non modo leviorum, sed & levissimorum faciat mentionem peccatorum Doctor augustus, nullibi tamen indicare naturalem eorum venialitatem, sed ea cum Evangelicis, vel potius Evangelicos cum eo nominare peccata infirmitatis & ignorantie, non nisi præviā Orationis & devotæ deprecationis oblatione Remissionem impetrantia. Et hinc etiam patet responsum ad cætera quatuor testimonia Augustini, quibus hanc naturalem peccatorum venialitatem porro adsttuere sategit Bellarminus, utpotè in quorum nullo hic terminus legitur, neque id etiam docetur, quod per eum hic intelligi voluit Bellarminus. Quod enim in primo, inter proximè antecedentia autem ultimo, levissimorum meminit, & quæ incautis aliquando obrepunt, certo quodam respectu intelligendum est, videlicet in oppositione graviorum & eorum, quæ datā fiunt operā & studio. Idem de secundo dicendum, quod idem discrimen inculcat; & idem ferè etiam de tertio, quod in terminis peccata regeneratorum à peccatis irrogenitorum discernit. Quartum, dum ad Ignem respicit Purgatorium, ex iis debet explicari, quæ supra in loco de hac Quæstione ex Augustini Sententiā fuere sufficienter adducta. Et quia pars ejus altera quædam peccata sistit animam non occidentia, (et si Augustinus ex vulgi opinione id videatur scribere, quibus peccatis licet occidi animam non credamus,) quæ animam veluti quibusdam pustulis & horrendā quasi scabie faciant deformem, ut eam ad amplexus Sponsæ cælestis aut vix, aut cum grandi confusione permittant venire; res hæc commendanda est Medicis, de hac comparatione judicium ferre peritioribus.

Vindicanda nunc essent ea Augustini testimonia, quæ ipse Bellarminus pro Evangelicorum Sententiā, contra naturalem peccatorum venialitatem, prolixè satis & numerosè adduxit; Sed dum ipse in responso parvus est nimis, nimirum posteriora quinque omnino absque Responso dimittens, ad duo autem priora non nisi Phantasmata cerebri malè sani, & glossas textui vim inferentes, adeoque facili operā repudiandas adferens, paucissimis

cissimis id Lectori indicasse satis erit. In genere, duo prænotanda monet, primum, quod Augustinus Oraculum Jacobi laudans, quo docetur, *eum qui offendit in uno, omnium fieri reum*, non sit existimandus id intellexisse de peccatis venialibus, sed tantum lethalibus, id est, contra charitatem pugnantibus, cum venialia fiant salva charitate. Sed adtingit Bellarminus & Jacobo Scriptori Apostolico, & Augustino Doctore Ecclesiastico eam de peccatis venialibus, quæ salva fiant charitate, & è contrario mortalibus, quæ sola contra Charitatem sunt, Sententiam, quæ ex Illorum verbis neutiquam, vi etiam adhibitâ, potest erui vel extorqueri. Nunc Augustini tantum de verborum Jacobi sensu mens est attendenda, quam ex toto contextu & verbis antecedentibus Hieronymum interrogans ita exponit: *Quomodo intelligendum est, obsecro te, Quicumque totam servaverit Legem &c. Itane, qui furtum fecerit, imò, qui dixerit Diviti, sede hic; pauperi autem, tu sta illic, & homicidii, & adulterii, & sacrilegii reus est? Quod si non est, quomodo, QUI IN UNO OFFENDIT, factus est omnium reus? An illud, quod dixit, de Divite & paupere, ad istam non pertinet, quorum, si quis offenderit in uno, fiet omnium reus? Sed recolendum est, unde illa venerit Sententia, & quæ illam superiora pepererint, quibusque connexa dependeat. Fratres mei, nolite, inquit Apostolus, in personarum acceptione &c. Ac deinde sequitur, ipsam eandem Sententiam latius versans & explicans: Nonne, inquit, divites per Potentiam opprimunt vos &c. Vide, quem admodum transgressores Legis adpellat, qui dicunt Diviti, sede hic; & pauperi, sta illic. Unde, ne putarent, contemptibile peccatum esse, in hac unâ re legem transgredi, secutus adjunxit: Quicumque totam servaverit Legem, offendant autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit, Non moechaberis; dixit & Non occides. Quod si non occidis, moecharis autem, factus es transgressor Legis, propter id, quod dixerat, redarguti à Lege quasi transgressores. Quæ cum ita sunt, consequens videtur, nisi alio modo intelligendum ostendatur, ut, qui dixerit Diviti, sede hic; & pauperi, sta illic, huic non honorem, quem illi deferens, & idololatra, & blasphemus, & adulter, & homicida, & ne, quod longum est, cuncta commemorem, reus omnium criminum judicandus sit. Offendens quippe in uno, factus est omnium reus. Post multa contra Stoicorum de peccatorum paritate Sententiam, hanc Quæstionis proponit solutionem: Unde sit omnium reus, si offendant in uno, qui totam servaverit Legem? An forte, quia plenitudo Legis charitas est, (quæ Deus proximique diligitur, in quibus Charitatis præceptis tota Lex pendet & Propheta;) merito sit reus omnium, qui contra illam facit, in quâ pendent omnia? Nemo autem peccat, nisi adversus illam faciendo; quia, Non adulterabis, non homicidium facies, non furaberis, non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc Sermone recapitulatur, in eo, quod Diliges proximum tuum sicut teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo autem Legis charitas est. Nemo autem diligit proximum, nisi diligens Deum, & hoc, quantum potest, proximo impendat, quem diligit, tanquam seipsum, ut & ille diligat Deum; quem si ipse non diligit, nec se, nec proximum diligit. Ac per hoc, qui totam servaverit Legem, si in uno offenderit, sit omnium reus, quia facit contra Charitatem, unde Lex tota pendet. Reus itaque sit omnium, faciendo contra eam, in quâ pendent omnia. Pergit jam contra Stoicos: Cur ergo peccata non dicantur paria? An forte, quia magis facit contra Charitatem, qui gravius peccat; minus, qui levius; & hoc ipso, quod admittit, sit quidem reus omnium, sed gravius peccans, vel in pluribus peccans, magis reus; levius autem, vel in paucioribus peccans, minus reus; tanto majore scilicet reus, quanto amplius; tanto minore, quanto minus peccaverit; tamen etsi in uno offenderit, reus omnium est, quia facit contra eam, in quâ pendent omnia? Quæ si vera sunt, eo modo & illud absolvitur, quod ait homo Apostolice etiam Gratie. In multis offendimus omnes, sed unus gravius, alius levius. Quanto quisque gravius leviusque peccaverit, tanto in peccato committendo major, quanto in diligendo Deo & proximo minor; & rursus tanto minor in peccati perpetracione, quanto major in DEI & proximi dilectione; tanto itaque plenior iniquitatis, quanto inanior charitatis; & tunc perfecti sumus in Charitate, quando nihil restat ex infirmitate. Hæc & adhuc plura ibi in hanc rem Augustinus, quæ si ex debito rite ponderentur, fallitas Glossæ & hypotheseos Bellarminianæ erit in propatulo. Nimirum nullibi Sanctus Doctor in prolixâ verborum Jacobi explicatione istius meminit distinctionis inter eum, qui lethaliter, & inter eum, qui venialiter offendit, nullibi etiam indicans, Apostolum de illis, non autem de his esse intelligendum.*

Eti agnoscat discrimen eorum, qui gravius & levius peccant, qui in pluribus vel paucioribus offendunt, statuens tamen ex Apostoli Sententiâ, eum, qui in uno etiam, quamvis leviori peccaverit, *omnium esse reum*; quod Glossam & hypothesein Bellarminianam apertissimâ falsitatis convincit, in quâ Patri augustissimo contra mentem satis clarè expressam adtingitur, ex Ejus Sententiâ, *qui peccat salvâ charitate, non ita offendere, ut omnium fiat reus*; cujus Sententiâ ne apex quidem ibi extat, sed potius contrarium, dum de levioribus etiam peccatis monet, *fieri ea contra Charitatem*, & idè, qui in iis offendat, omnium esse reum. Estque omninò notandum, hujus Oraculi sensum ab Augustino ex antecedentibus de acceptione personarum ostendi, docente, *omnium Legis præceptorum censeri reum, qui hanc legis partem transgreditur, atque in hac unâ offendat, etiam si cæteras expleat partes*; quoniam qui præceperit servareque voluerit unam, de reliquis, ac nominatim de personis non accipiendis, idem tulerit præceptum; quæ Augustini & post Eum Bedæ verba Lorinus prolixissimis in hoc Jacobi Oraculum Commentariis à principio statim inferuit, testatus, placuisse hunc exponendi modum cæteris Enarratoribus Latinis, & Græcis apud Occumenium, utut eadem, quâ Bellarminus glossâ, distinctioni inter peccata mortalia & venialia iunite, Jacobi & Augustini mentem pervertere nitatur, ea tamen hinc inde ad illustrationem horum Apostoli verborum ex variis, ut solet, Authoribus adferens, quæ indicatâ jam Augustini Sententiâ, Evangelicis nullo planè modo contrariæ, sed potius quoad præcipuam ejus partem consonæ, non parùm favere videntur. Ita post omnes aliorum adducit *Burgensis* explicationem à *Vasquezio* adprobata, Jacobi verba hunc in modum explicantis, *Ut, qui unum Legû præceptum transgreditur, fiat transgressor Legis, quam debebat implere uni versam; dum è contrario putaverint Pharisei, eum non damnari, qui majori ex parte observaret Legem, quasi salvaretur, qui majorem haberet cumulum bonorum operum, quàm peccatorum*. Post rejectis Scholasticorum distinctionibus, eâ præsertim, quâ discrimen faciunt inter pœnam damni & sensus, pro verâ Apostoli Sententiâ scribit, *Jacobus unam rationem istam urget, quod idem Legislator Deus singula tradidit præcepta, & omnia, ut perinde unum transgrediens displiceat Ei, ac inimicitias incurrat illius, qui cætera voluit servare, sicut illud*. In sequentibus per aliquot similitudinibus dictum hoc Jacobi ejusque Sententiam illustrat, quæ omnes & singulæ Sententiam Evangelicorum confirmare possunt. *Habet nonnullam, inquit, similitudinem cum eo, quod Iacobus ait, quia singula præcepta sunt ab eodem Legislatore, omnium censeri violatorem, qui violat unum, nempe autoritatem illius contemnendo, id quod solet de Fide dici, hæreticum esse, qui unum non credit articulum, nec alia ex Fide verâ credere, quæ videtur credere, hoc est, non ex Divinâ Fide, sed humanâ*. Viutur ad idem propositum, scripsit porro, *Author operis imperfecti, similitudine illius, qui unam corporis partem solam relinquit non armatam, indeque vulnus accipit & perit; nihil enim prodest, quod reliqua magno labore munierit membra*. Ad eundem modum nihil juvare ad evadendam Mortem eternam, si quis omnia servet præcepta, labatur autem & offendat in uno, quoniam cuncta sunt in Charitate connexa, nec Dei potest amicus esse, qui violat Charitatem. Id alii, pergit, ut *Chrysostomus, declarat exemplo volucris, quæ solo ungue ligata non magis potest avolare, quàm si toto corpore teneretur constricta*. Eodem spectat Similitudo ex uno vulnere lethali, quo mors infertur; ex foramine in aggere, ut *Ager diluvium eluvionemq; patiatur*; ex scintillulâ pro domûs incendio; ex remora ad sistendam Navim &c. Ex dictis Scripturæ parallelis laudat sequentia: *Maledictus omnis, qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro Legis, ut faciat ea*. *Christus jussit doceri gentes omnia, quæcunque mandavit*. *Modicum fermenti totam corrumpit massam*. *Segregatur ab hominibus non toto tantum corpore, sed parte unâ quog; leprosus, ut ad hoc propositum observat Hesychius*.

Plura ejusmodi à *Balthasare Pæz* quoque in Commentariis ad eundem Apostoli locum & ex iisdem ferè Authoribus collecta huc uberius exscribere superledeo, quia hæc ritè adplicata sufficere possunt ad hanc rem, amplius nunc firmandam per ea, quæ ad alteram Bellarmini hypothesein, quâ Augustini mentem orthodoxam ad suas partes trahere adnititur, breviter & iteratò veniunt observanda. Scribere enim ausus est Bellarminus, *apertissimis rationibus falsum esse convinci, multitudinem peccatorum venialium, dum venialia manent, id est, quatenus sunt vel dicuntur, imò videntur esse venialia, uni (verè) mortali posse æquari*. Quidquid enim sit de ratiunculis, quas tanquam apertissimas commendavit Bellarminus, de quarum primâ in antecedentibus proximè est actum, & ostensum expressis Augustini verbis, quævis etiam levissima peccata fieri contra Charitatem Dei & proximi, hominemque reum

facere totius Decalogicæ Legis; contra *secundam* interviunt clarissima quarti ex Augustino testimonii verba, quibus docet manifestissimè, quomodo minuta, si negligantur peccata, occidant, quibus antecedentis tertii sunt similia, quâ ratione minuta, si colligantur, peccata, etiam si non singula, tamen obruant hominem, docentia; quoad *tertiam*, quæ principii continet petitionem, ac postulatam hætenus non probatum, nulla opus est responsione, quia ratio rationis adhuc desideratur; quidquid inquam, sit de Bellarmini ratiunculis, non adeò & omni ex parte, quin potius nullo planè modo apertis, sicut id non evincunt, quod ex instituto debebant, ita quod ex iis elicere studuit Bellarminus, Augustini Sententiæ è diametro est contrarium, in secundo docentis testimonio, *peccata quamvis parva, crebra tamen ita hominem opprimere, sicut unum aliquod grande peccatum*; Imò in quinto expressissimè &, ut aliàs dicitur, in terminis contra Bellarminum scribentis, *Levia multa faciunt unum grande*. Ad quæ Sancti Doctoris testimonia multò apertiora, quàm ratiuncula Bellarmini sunt, dum Bellarminus nihil respondit, suam in respondendo impotentiam apertè exposuit laci, respondere non intermisit, si quidquam in penu fuisset super. Quod autem ad *alteram* hanc hypothesin suam addit Bellarminus, *posse* ad Augustini de multis venialibus peccatis in unum collectis testimonia etiam dici, multa venialia æquari uni peccato mortali, quoad penam temporalem in Igne Purgatorio luendam; per *non posse* rejicitur, cum & hic à posse ad debere & esse non valeat consequentia. Patet hinc etiam, quid habendum sit de Bellarmini responsis ad duo priora Augustini testimonia, quia utrumque de sensu verborum Jacobi agit, ex Augustino plus satis jam ostenso. Id verò, quod ex opere *Confessionum* est delutum, dum Bellarminus idem de Purgatorio putat agere, supra in loco est ostensum, contra Sancti Doctoris mentem pugnare. Cætera, quæ ad hujus Controversiæ pertinent illustrationem, in *Vindiciis Evangelico-Thomisticis* leguntur, ubi imprimis à Thomæ Lovanienfis exceptionibus Parisiensis quondam Cancellarii *Gerfonis* rationes contra quorundam peccatorum naturalem venialitatem sunt vindicatæ; ostensumque est ex Augustino, id quod contra Bellarmini ratiunculas, in specie, contra earum *secundam* probè est notandum, *que levia sint peccata, & que gravia, judicio non humano, sed Divino esse pensanda*; additumque ex *Tannero*, non convenire Doctores Scholæ in eo, *in quo propriè peccatum mortale & veniale inter se differant*; & ex *Morando*, Veronensi, Clerico regulari, *esse rem summè difficilem & quasi impossibilem, unam aliquam certam regulam ad dignoscenda à venialibus peccata mortalia assignari*; notatà insuper *Caramuelis* in hoc negotio, sicut in aliis pluribus, inconstantia; quæ omnia si ad animum vocentur, per Antidorschei utriusque constans & pertinax hætenus silentium inconcussa, Lectorem Veritatis studiosum satis possunt informare de nullitate naturalis peccatorum, quæ *sola charitate & Deo & proximo debità fieri possint*, venialitatis, atque ita receptæ inter peccatum mortale & veniale distinctionis in Sensu Papæ, contra quem ex Augustino nunc actum.

LIBRI TERTII CAPVT QVARTVM & QVINTVM,

DE

Primo primorum hominum peccato.

Libro secundo prætermisso, in quo de *causa peccati* agitur contra Calvinianos; Deo peccati causam adscribentes, non tamen sine *Lutheri & Melancthonis* mentione, quasi olim & illi idem docuerint, quos facili operâ vindicare, hancque accusationem gravissimam in ipsum quoque Bellarminum & alios plures Romano-Papæ Scriptores, propter non unas hypotheses retorquere, simul etiam contra eos Doctores Pseudo-Evangelicos agere liceret, qui nescio, quâ Philosophicæ accusationis prætensione, Deo causam peccati *per accidens* attribuire non verentur; nisi ab aliis hic labor jam esset præoccupatus, & propriè ad Institutum præsens non pertineret, ubi solum Augustini Sententia venit ponderanda: Prætermisso, inquam, hoc libro, & hac de *causa peccati* Controversiâ, utpotè in cujus tractatione Bellarminus orthodoxam ex Scripturâ & Patribus, & ita etiam Augustino, defendisse videri voluit Sententiam; ad sequentis libri Questionem primariâ rectè progredimur, in quâ etsi non de Controversiâ fundamentali agatur, *Lutheri* tamen Sententia de *primo primorum hominum peccato* vindicanda est, ne Augustino

vid. D.
Frœerf.
Vol. IV.
Disp. 7.
D. Dorschei
in Interv.
& Anti
Corn. c. 36